

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Фінансово-економічна безпека стає особливо актуальною в умовах сучасної цифрової трансформації, яка перетворює підходи до управління підприємствами у всьому світі. Зараз кожен аспект діяльності підприємства, починаючи від фінансів і закінчуючи стратегічним управлінням, підпорядкований впливу цифрових технологій. Ця нова реальність вимагає перегляду підходів до забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств, оскільки вона набуває нових рис і вимагає адаптації до сучасних викликів.

Теоретико-методичні аспекти забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства досліджувалися у роботах багатьох науковців, серед яких Т. Полозова [1], І. Потапюк [2], В. Ільчук [3] та інші. Загальні аспекти діджиталізації розглядалися у роботах І. Шейко, Т. Полозової [4] та інших. Особливості забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства в умовах цифрової економіки розглянуто такими авторами, як С. Василішин [5],

А. Ковальчук [6], С. Шкарлет [7], О. Савицька [8] та іншими. Проте актуальність даної проблематики вимагає подальшого наукового пошуку в межах предметної області.

Забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства є складним завданням, яке вимагає комплексного підходу та урахування різноманітних аспектів. Забезпечення фінансово-економічної безпеки відіграє суттєву роль у функціонуванні будь-якого підприємства та передбачає ряд напрямів і заходів, спрямованих на зменшення ризиків та забезпечення стабільності його фінансової системи.

У традиційному розумінні до основних напрямів забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства можна віднести: фінансове планування та бюджетування; фінансовий контроль та аудит; ліквідність та обігові активи; ризик-менеджмент; диверсифікація інвестицій; ефективне управління фінансами; сталість фінансових стратегій; співробітництво з фінансовими установами; інновації та технології (рис. 1). Ці напрями узгоджуються та співпрацюють для створення системи, що гарантує ефективне управління ресурсами та максимізацію стійкості фінансово-економічного стану підприємства, сприяє збереженню рівня його фінансово-економічної безпеки. Важливо враховувати специфіку галузі та конкретні умови, в яких діє підприємство, для розробки ефективних стратегій забезпечення безпеки.

Сучасні підприємства діють у новому контексті цифрової економіки, що характеризується використанням цифрових даних та мережевих транзакцій як основних ресурсів для виробництва і покращення продуктивності. У цій цифровій економіці ключовим поняттям є цифрова трансформація або цифровізація, що передбачає перетворення традиційних аналогових продуктів, процесів та бізнес-моделей через ефективне використання цифрових технологій. Цифрова трансформація включає в себе інтеграцію цифрових технологій у всі аспекти бізнесу, щоб підвищити ефективність та створити більш цінні продукти та послуги.

Рисунок 1 – Основні напрями забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства

Цифрова трансформація є процесом, що передбачає використання цифрових технологій для зміни та покращення бізнес-процесів, культури та моделей взаємодії в організації з метою досягнення нових або покращених результатів. Цей процес містить певні етапи, які можна описати наступним чином:

- аналіз і стратегія передбачають оцінку потреб (розуміння потреб організації та визначення областей, де цифрові технології можуть призвести до покращень) та визначення мети (встановлення конкретних цілей та визначення, як цифрова трансформація допоможе досягти цих цілей);

- планування передбачає розробку стратегії (створення конкретного плану, який визначає, як будуть впроваджуватися цифрові ініціативи) та оцінку ризиків (визначення можливих ризиків та розробка стратегій їх управління);

- впровадження передбачає вибір технологій (вибір та впровадження технологій, які найкраще відповідають потребам організації), зміну бізнес-процесів (адаптація бізнес-процесів для оптимального використання нових цифрових інструментів та технологій), навчання персоналу (підготовка персоналу до роботи з новими технологіями та змінами в бізнес-процесах);

- оптимізація передбачає моніторинг і аналіз (постійний моніторинг результатів впровадження та збір аналітики для визначення ефективності цифрових рішень), оптимізацію процесів (впровадження змін на основі отриманих даних для постійного вдосконалення процесів);

- аналіз нових можливостей передбачає інновації (розвиток нових ідей та використання новітніх технологій для створення нових продуктів або покращення існуючих);

- адаптація та розвиток передбачає гнучкість (спроможність швидко адаптуватися до змін в технологічному середовищі та бізнес-потребах), постійний розвиток (продовження еволюції та адаптації до нових викликів та можливостей, які виникають у цифровому світі).

Кожне підприємство може пристосовувати ці етапи відповідно до своїх конкретних потреб та умов.

Цифрова трансформація на підприємствах проходить у три основні етапи: аналіз бізнес-процесів та стратегічних можливостей, формування команди, що впроваджуватиме зміни, оцінка результатів [8].

На першому етапі необхідно провести аналіз всіх бізнес-процесів та стратегічних можливостей компанії, а саме: визначити ефективність роботи відділів, внутрішніх та зовнішніх комунікацій, та проаналізувати, як діджиталізація може вплинути на їх покращення. Другий етап передбачає формування відповідно підготовленого персоналу, який зможе впроваджувати нові технології. Після реалізації кожного діджитал-рішення потрібно провести детальний аналіз ефективності та прибутковості даних нововведень, без шкоди бізнесу.

У контексті цифрової трансформації фінансово-економічна безпека підприємства набуває нових аспектів і вимагає адаптації до швидко змінного технологічного середовища. У таблиці 1 наведено ключові аспекти забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства в умовах цифрової трансформації. Ці аспекти дозволяють підприємствам адаптуватися до викликів цифрової трансформації, забезпечуючи не лише ефективність та конкурентоспроможність, але і високий рівень фінансово-економічної безпеки. Важливо враховувати конкретні вимоги та особливості сфери діяльності підприємства при впровадженні цифрових технологій.

Слід зазначити, що адаптація до процесів діджиталізації є важливим завданням для багатьох сфер життя, оскільки цифрові технології стають все більш важливими і впливають на різні аспекти суспільства і бізнесу. При адаптації підприємств до процесів діджиталізації слід враховувати такі аспекти:

– розвиток цифрових навичок. Навчання та розвиток навичок, необхідних для роботи з цифровими технологіями. Це може включати в себе освоєння роботи з програмним забезпеченням, використання інтернет-сервісів, аналіз даних тощо;

– цифрова безпека. Розуміння основ цифрової безпеки та вживання заходів для захисту важливих даних. Це включає в себе використання безпечних паролів, захист від вірусів та зловмисного програмного забезпечення);

– впровадження цифрових інструментів у бізнесі. Впровадження цифрових технологій у власний бізнес або робочий процес. Це може включати в себе використання хмарових технологій, електронних систем управління, CRM-систем тощо;

– гнучкість та адаптивність. Готовність до швидкої зміни і адаптації до нових технологічних рішень. Ринок і технології змінюються швидко, і важливо бути гнучким та відкритим до нововведень;

– взаємодія з клієнтами. Використання цифрових каналів для взаємодії з клієнтами. Розробка онлайн-присутності, використання соціальних мереж та інших цифрових платформ для комунікації з аудиторією;

– аналіз даних. Вміння збирати, аналізувати та використовувати дані для прийняття стратегічних рішень. Це може допомогти в покращенні продуктивності та ефективності діяльності;

– етика в цифровому середовищі. Розуміння етичних аспектів використання цифрових технологій, зокрема в обробці та збереженні особистої інформації;

– постійне навчання. Акцент на постійному навчанні та саморозвитку, оскільки технології швидко змінюються, і важливо залишатися в тренді.

Адаптація до цифрових технологій вимагає всебічної стратегії, що охоплює технічні, організаційні та соціокультурні аспекти.

Таблиця 1 – Основні напрями забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства в умовах цифрової трансформації

Напрямок	Піднапрямок	Зміст
Інформаційна безпека	Кіберзахист	Заходи для захисту фінансових даних та інших конфіденційних інформаційних ресурсів від кіберзагроз
	Шифрування даних	Застосування сучасних методів шифрування для забезпечення конфіденційності та цілісності інформації
Автоматизація та інтеграція процесів	Ефективна робота з даними	Використання інструментів для збору, аналізу та використання великих обсягів даних для прийняття управлінських рішень
	Інтеграція систем	Поєднання різних інформаційних систем для покращення ефективності та точності фінансового управління
Електронні фінанси та платіжні системи	Електронні платежі	Використання сучасних електронних платіжних систем для зручності та швидкості фінансових транзакцій
	Криптовалюти та блокчейн	Вивчення та можливе використання криптовалют та технології блокчейн для забезпечення безпеки та прозорості фінансових операцій
Аналітика та прогнозування	Штучний інтелект (ШІ) та машинне навчання (МН)	Використання ШІ та МН для прогнозування та аналізу фінансових ризиків та можливостей
	Реальний час	Впровадження аналітики в реальному часі для оперативного реагування на зміни в фінансовому стані підприємства
Дистанційна робота та безпека праці	Захист від кіберзагроз при віддаленій роботі	Забезпечення безпеки фінансових даних та процесів при використанні віддалених робочих місць
	Інфраструктура для віддаленої роботи	Забезпечення безпечного доступу до інформаційних систем та ресурсів підприємства
Освіта та навчання персоналу	Кібербезпекова освіта	Навчання персоналу основам кібербезпеки для попередження інцидентів та захисту фінансових даних
	ІТ-компетентність	Розвиток технологічної грамотності та компетентності персоналу для ефективного використання цифрових інструментів
Цифровий маркетинг та електронна комерція	Електронна комунікація та маркетинг	Використання цифрових каналів для просування продуктів та збільшення обсягів продажів
	Оптимізація онлайн-процесів	Забезпечення зручності та безпеки онлайн-покупок та послуг

Таким чином, аналіз адаптації підприємства та його системи фінансово-економічної безпеки до умов цифрового середовища дозволить виявити нові ризики та загрози і сприятиме підвищенню конкурентоспроможності на довготермінову перспективу.

Перелік джерел посилання

1. Polozova T., Stepanenko S., Murzabulatova O., Ponomarov S. Specific of the creation and functioning of the financial and economic security system of business entities. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2023. Том. 8. № 3. С. 70-77.
2. Потапюк І., Мазіленко С., Прусова М. Фінансово-економічна безпека як основа безпеки підприємства. *Цифрова економіка та економічна безпека*, 2022. № 2(02). С. 156-160.
3. Стратегія та механізми забезпечення фінансово-економічної безпеки: колект. монографія / Чернігів. нац. технол. ун-т; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Ільчука В.П. Чернігів: ЧНТУ, 2017. 349 с.
4. Polozova T., Sheiko I. Trends of Digitalization Process In Ukraine. *Baltic Rim Economies*. 2021. ISSUE # 4. 29.11.2019. URL: <https://sites.utu.fi/bre/trends-of-digitalization-process-in-ukraine/>.
5. Василішин С. Удосконалення важелів управління діджиталізаційними ризиками економічної безпеки та формування кібербезпеки облікової системи. *Вісник економіки*. 2021. Вип. 1. С. 97-110.
6. Ковальчук А.М. Фінансово-економічна безпека підприємства в контексті адаптації до викликів цифрового середовища. *Економічний вісник Дніпровської політехніки*. 2020. №3 (71). С. 152-159.
7. Шкарлет С., Садчикова І. Трансформація системи фінансово-економічної безпеки підприємства в умовах цифрової економіки. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2019. № 3 (19). С. 264-276.
8. Савицька О., Салабай В. Діджиталізація управління бізнесом підприємства в контексті розвитку індустрії 4.0 в Україні. *Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи: зб. тез доп. І Міжнародної наук.-практ. конф.*, 23 квіт. 2020 р. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2020. С.62-63.